

שבת קודש

הלל לומד תורה / לפי תלמוד בבלי, מסכת יומא ל"ה, ע"ב

אָמרו על הלל הזקן שְׁבֵרֵאשִׁית דָּרְכוּ הָיָה אָדָם פְּשוֹט וְשָׁעֲמַל קָשָׁה לְהַרְוִיחַ אֶת לַחֲמוֹ. בְּכָל יוֹם וַיּוֹם הָיָה יוֹצֵא לְעִבּוּדָתוֹ וּמְרוִיחַ מִטְּבַע אֶחָד שֶׁל חֲצִי דִינָר; בְּמַחְצִיתוֹ דָּאָג לְעֵצְמוֹ וּלְמִשְׁפַּחְתּוֹ, שֶׁלֹּא יִרְעֲבוּ חֲלִילָה אֲשֶׁתּוֹ וַיִּלְדִּיו, וּבְמַחְצִיתוֹ שְׁלֵם לְשׁוֹמֵר בֵּית הַמְדָּרֵשׁ דְּמִי כְּנִיסָה לְשַׁעוֹר הַתּוֹרָה.

5 פֶּעַם אַחַת הִסְתַּוְּבַב הַלֵּל כָּל הַיּוֹם כִּלּוֹ וְלֹא מָצָא אֶפְלוֹ עֲבוּדָה אַחַת. הִגִּיעַ הָעֶרֶב, וְאִין בְּיָדוֹ דְּבַר. אָף-עַל-פִּי-כֵן צָמְאָה נַפְשׁוֹ לְשִׁמְעַע דְּבַרֵי תּוֹרָה, וּבָא לְנִסּוֹת אֶת מְזִלוֹ אֶצֶל שׁוֹמֵר בֵּית הַמְדָּרֵשׁ. "בְּבִקְשָׁה מִמֶּךָ, אֲדַנִּי," פָּנָה הַלֵּל אֶל הַשׁוֹמֵר הָעוֹמֵד בַּפֶּתַח, "לֹא הִצְלַחְתִּי לְהַרְוִיחַ הַיּוֹם אֶפְלוֹ מִטְּבַע אֶחָד. אֲנִי, תַּן לִי לְהַכְנִס הַפֶּעַם בְּלִי לְשֵׁלִם. אַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁבְּכָל יוֹם וַיּוֹם מִקְפִּיד אֲנִי לְשֵׁלִם, וְהַיּוֹם אִין בְּיָדִי." הַשׁוֹמֵר לֹא הִנִּיחַ לוֹ לְהַכְנִס, וְהַלֵּל נֶאֱלָץ לְשׁוּב עַל עֲקָבָיו. 10

פָּנָה הַלֵּל לְלִכְתּוֹ, אוֹלָם לְבוֹ לֹא הִנִּיחַ לוֹ לְהִתְרַחֵק. הוּא רָצָה כֹּל-כָּךְ לְשִׁמְעַע דְּבַרֵי חֻכְמָה מִפִּיהֶם שֶׁל שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן, הַחֻכְמִים הַמְלַמְדִים בְּבֵית הַמְדָּרֵשׁ פְּנִימָה. הַלֵּל הִרְגִישׁ שֶׁהוּא מְקַרָּח לְמַצָּא דְרָךְ לְהִאָּזִין לָהֶם. אִם אִין בְּיָדוֹ לָחֵם – לְפָחוֹת וּתְתַחַמֵם נַפְשׁוֹ בְּאוֹרָה שֶׁל תּוֹרָה.

15 נִשָּׂא הַלֵּל אֶת עֵינָיו מֵעֵלָה, וְהִנֵּה חִלּוֹן בְּגִגּוֹ שֶׁל בֵּית הַמְדָּרֵשׁ. זֶה הַפֶּתַח שֶׁאֵלּוֹ הִתְפַּלְלְתִּי, חָשַׁב הַלֵּל, וְהִחַל לְטַפֵּס. כְּשֶׁהִגִּיעַ אֶל הַחִלּוֹן הִשְׁתַּטַּח וְהִצְמִיד אֶת אָזְנוֹ אֶל הַפֶּתַח, מִקְשִׁיב בְּשִׁקִּיקָה.

אוֹתוֹ יוֹם עָרַב שַׁבַּת הָיָה, עָרַב שַׁבַּת בְּחֻדְשׁ טִבֵּת, בְּעֵצוֹמוֹ שֶׁל הַחֲרָף. בְּעוֹד הַלֵּל שׁוֹכֵב כְּךָ עַל פֶּתַח הַחִלּוֹן וּמֵאָזִין לְדְבַרֵי הַתּוֹרָה, גָּבַר הַקּוֹר וְגָבַר עַד שֶׁהִחַל לָרֶדֶת שְׁלֵג. הַכֹּל מִתְכַּנְּסִים בְּבִתְיָהֶם, מְצַטְנָפִים מִחֲמַת הַצֶּנֶה וְהַשְּׁלֵג, וְהַלֵּל שְׁקוּעַ כֹּל-כֵּל בְּסוּדוֹת הַלְמוּד וְאִינוֹ מְרַגִישׁ כְּלָל בְּקוֹר. חֵם לוֹ לְהַלֵּל, הוּא זוֹרֵחַ מִבְּפָנִים מְזִינָה שֶׁל תּוֹרָה. 20

בְּשֵׁקֶט-בְּשֵׁקֶט צוֹנַח הַשֵּׁלֶג וְנֶעְרַם עוֹד וְעוֹד. הָאֲדָמָה מִתְכַּפֶּסֶה בְּמִרְבֵּד לְבָן, מִתְכַּפֶּסִים עַנְפֵי הָעֵצִים וְעַלֵי הַשִּׁיחִים, מִתְכַּפֶּסִים גַּגוֹת הַבָּתִּים. מִתְכַּפֶּסֶה גַּם גִּגוֹ שֶׁל בַּיִת הַמְדֻרָשׁ, וְאִתּוֹ אֵף הַלֵּל מִתְכַּפֶּסֶה בְּלִי לְהַרְגִישׁ. הוֹלֵךְ הַלֵּל וְקוֹפֵא, וּבַתוֹךְ בַּיִת הַמְדֻרָשׁ מִמְּשִׁיכִים שְׂמֵעָה וְאַבְטָלִיוֹן בְּלִמּוּדָם, מַעֲמִיקִים בַּתוֹרָה כָּל הַלַּיְלָה כָּלוּ.

זְמַן רַב עוֹבֵר, וְשְׂמֵעָה וְאַבְטָלִיוֹן תִּמְהִיִּם: כִּי־צַד זֶה לֹא עָלָה אֹר הַשֶּׁחֶר? בְּכָל יוֹם הַבַּיִת מְאִיר, וְהַיּוֹם אֶפֶל. אוֹלֵי הַיּוֹם מְעַנְּוֹן כָּל-כָּף, שֶׁהָעֲנַנִּים מִסְתִּירִים כָּל קֶרֶן אוֹר? הַצִּיצוֹ מַעֲלָה וְרָאוּ בְּפֶתַח הַחֲלוֹן דְּמוֹת אָדָם. מִיָּד יֵצְאוּ שְׂמֵעָה וְאַבְטָלִיוֹן הַחוּצָה וְטַפְסוּ בְּמַהֲירוֹת עַל גַּג בַּיִת הַמְדֻרָשׁ. הַשֵּׁלֶג נֶעְרַם עַל הַגַּג בְּגִבָּה שֶׁל שְׁלוֹשׁ אַמּוֹת. הַתְרוֹצְצוֹ הַשָּׂנִים וְחִפְשׁוֹ, נָעוּ אָנָּה וְאָנָּה. הֵיכָן הוּא אוֹתוֹ אָדָם שְׂאֵת פָּנָיו רָאוּ?

וְהִנֵּה הֵר שֶׁל שֵׁלֶג לַפְּנִיָּהִם, עֲרָמָה עֲצוּמָה נָחָה בְּמִקוֹם שְׁבוֹ קְבוּעַ הַחֲלוֹן. בְּבִהָלָה עֲצוּמָה הַחֲלוֹן לְחַפֵּר וּלְפַנּוֹת אֶת הַשֵּׁלֶג. לֹא-ט-לֹאט נְחֹשֶׁף הַלֵּל, גּוֹפּוֹ קְפוּא וְעַל פָּנָיו חִיוּךְ.

בְּכַחוֹת מִשְׁתַּפִּים הַרִימוּ שְׂמֵעָה וְאַבְטָלִיוֹן אֶת הַלֵּל וְהַכְּנִיסוּהוּ לְבַיִת הַמְדֻרָשׁ פְּנִימָה. הֵם יָדְעוּ שְׂאֵם לֹא יִחַמְמוּהוּ מֵהַר כְּכֹל הָאֲפֹשֶׁר, ?הֵיוּ חִיָּו בְּסַכְּנָה שֶׁל מָשׁ. הֵם הִסִּירוּ מֵעֲלָיו אֶת הַשֵּׁלֶג, רְחִצוּהוּ וְהוֹשִׁיבוּהוּ כְּנֶגֶד הַתְּנוּרָה. שְׂמֵעָה הַבֵּיט בְּאַבְטָלִיוֹן, אַבְטָלִיוֹן הַבֵּיט בְּשְׂמֵעָה, וַיִּפֶּה אֶחָד הַחֲלִיטוֹ לְהַבְהִיר אֵשׁ. רַק הָאֵשׁ תּוֹכֵל לְהַצִּיל אֶת הָאָדָם הַזֶּה, וְגַם אִם הִדְלַקְתָּהּ אֶסוּרָה בְּשַׁבָּת, הֲרִי שְׂפָקוּחַ נֶפֶשׁ דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. וְאִם מִתֵּר לְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת וּלְהַצִּיל אָדָם מִסַּכְּנַת מוֹת, מִתֵּר וְאֵף רָאוּי לְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת בְּשִׁבִיל הַלֵּל, אֲשֶׁר חָרַף אֶת נַפְשׁוֹ כִּדִּי לְהִתְקַרֵּב אֶל הַתּוֹרָה.

הוֹשִׁיבוּ שְׂמֵעָה וְאַבְטָלִיוֹן אֶת הַלֵּל מוֹל הָאֵשׁ הַבוֹעֶרֶת עַד שְׂפָקַח אֶת עֵינָיו, וּמֵאוֹתוֹ הַיּוֹם הָיָה הַלֵּל מִיּוֹשְׁבֵי הַקֶּבֶע בְּבַיִת הַמְדֻרָשׁ. עָבְרוּ הַשָּׂנִים, וְהוּא הָיָה לְאֶחָד מִגְּדוּלֵי חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל בְּכָל הַדּוֹרוֹת.